
"HAYAT İLE ŞİİR"
SÜREYYA BERFE'NİN
ŞİİR DÜNYASI
Dr. MACİT BALIK
gece
kitaplığı

"HAYAT İLE ŞİİR"
SÜREYYA BERFE'NİN
ŞİİR DÜNYASI

Dr. MACİT BALIK

gece kitaplığı

Yayın Koordinatörü • Yaşar HIZ
Genel Yayın Yönetmeni • Aydın ŞİMŞEK
Editör • Macit BALIK
Kapak Tasarım • Mertcan KOÇALİ
İç Tasarım • Sinem PILLIK
Sosyal Medya • Tayfun İDE

Birinci Basım • © Nisan 2017 /ANKARA
ISBN • 978-605-180-713-3
© copyright
Bu kitabın yayın hakkı Gece Kitaplığı'na aittir.
Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz, izin
almadan hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Gece Kitaplığı
Adres: Korkut Reis Mh. Yeşilırmak Cd. 10 / B Demirtepe
Çankaya/ANKARA
Tel: 0312 384 80 40

web: www.gecekitapligi.com
e-posta: gecekitapligi@gmail.com

Baskı & Cilt
Son Çağ
İstanbul Caddesi İstanbul Çarşısı 48/48
İskitler/Ankara

Sertifika No: 25931
Tel: 0312 341 36 67

"HAYAT İLE ŞİİR"
SÜREYYA BERFE'NİN
ŞİİR DÜNYASI

Dr. MACİT BALIK

gece kitaplığı

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ 9

GİRİŞ 13

BİRİNCİ BÖLÜM
"HAYAT İLE ŞİİR" ARASINDA
SÜREYYA BERFE PORTRESİ 55
1.1. Yaşamı 55
1.2. Edebî Kişiliği 64
1.2.1. Şiire Başlaması 64
1.2.2. Kanıpak'tan Berfe'ye: İlk Şiirler 70
1.2.3. Toplumcu Gerçekçi Şiire Doğru 83
1.2.4. Şairin Hayatı / Hayatın Şiiri 99
1.2.5. Şiir ve Dil Üzerine Görüşleri 123
1.2.6. Dünü ve Bugünüyle
Türk Şiiri-Şairi Üzerine Görüşleri 132
1.3. Eserleri 143
1.3.1. Şiirleri 143
1.3.2. Çocuk Kitapları 148

İKİNCİ BÖLÜM
SÜREYYA BERFE'NİN
ŞİİRLERİNDE İÇERİK 151
2.1. Sosyal ve Politik Temalar 153
2.1.1. Devrimci Duyarlılık 153
2.1.2. Sosyal ve Siyasal Eleştiri 177
2.1.3. Mübadele 192
2.1.4. Çevreci Eleştiri (Eco-criticism) 203
2.1.5. Savaş ve Militarizm 217
2.2. Bireysel Temalar 224

2.2.1. Kent 224
2.2.2. Tabiat 241
2.2.3. Aşk ve Sevgili 270
2.2.4. Yalnızlık 294
2.2.5. Karamsarlık 302
2.2.6. Ölüm 314
2.2.7. Şiir-Şair / Sanat-Sanatçı 325
2.3. Şiir Çalışmaları 339

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
SÜREYYA BERFE ŞİİRİNİN
YAPI BAKIMINDAN İNCELENMESİ 343
3.1. Nazım Birimi 345
3.1.1. İkili Dize Kuruluşundan Oluşan Şiirler 347
3.1.2. Dörtlü Dize Kuruluşundan Oluşan Şiirler 351
3.1.3. Üçlü, Beşli, Altılı (vd.) Dize Kuruluşundan Oluşan Şiirler 358
3.1.4. Tek Birimden Oluşan Şiirler (Blok Şiirler) 361
3.1.5. Serbest Şiir 365
3.2. Yineleme Grupları 377
3.2.1. Sesbilgisel Yinelemeler 379
3.2.2. Biçimbirimsel Yinelemeler 382

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
DİL VE ÜSLUP 397
4.1. Söz Varlığı 402
4.2. Dize ve Cümle Yapısı 406
4.3. Anlatım Biçimleri 409
4.3.1. İroni 409
4.3.2. Diyalog 417

4.3.3. Metinlerarasılık 423
4.4. Sapmalar 426
4.4.1. Sesbilimsel Sapmalar 427
4.4.2. Yazımsal Sapmalar 429
4.4.3. Kelime Sapmaları 434
4.4.4. Sözdizimsel Sapmalar 438
4.4.5. Lehçesel Sapmalar 441
4.4.6. Anlambilimsel Sapmalar / Alışılmadık Bağdaştırmalar 444

SONUÇ 449

KAYNAKLAR 459

ÖN SÖZ

Cumhuriyet dönemi Türk şiiri -bilhassa 1940'lı yıllardan itibaren- farklı anlayışların eş zamanlı biçimde görünür olduğu bir düzlemde ilerler. Bu düzlemin oluşmasında sosyolojik nedenselliklerin; estetik kaygıların dayandırıldığı temeller ve dilin şiirdeki varlığına, önceliğine dair tavırların çeşitlenmesinin etkili olduğu söylenebilir. Bu etkiler farklı hareketlerin, akımların ortaya çıkmasını sağlamasının yanı sıra Fazıl Hüsnü Dağlarca, Behçet Necatigil gibi bağımsız şairlerin de güçlü ve bağımsız şiir anlayışlarını oluşturmasının önünü açar.

Süreyya Berfe, 1960'lı yıllardan itibaren -bilhassa "Kasaba" şiiri ile ödül almasının ardından başladığı şiir serüveninde, arayış ve geçiş dönemlerinden sonra özgün bir anlayışla şiirini yapılandıran şairlerdendir. İkinci Yeni ve toplumcu-gerçekçi anlayışın hâkim olduğu bir dönemde şiir gündemine dâhil olan Berfe, etkilenmeden özgünlüğe; kentten doğaya; yerelden evrensele giden bir süreci yaşar.

Bu çalışma, Süreyya Berfe'nin şiirine bütünlüklü bakmayı, şiirlerini tasnif etmeyi ve Berfe'nin Türk şiirindeki yerini göstermeyi amaçlamaktadır.

Süreyya Berfe'nin şiiri, tematik ve yapısal unsurlar çerçevesinde incelenmiştir. Şairin içerik unsurunu ön planda tutan anlayışı çalışmanın da yapısını belirlemiş ve tematik incelemeler, çalışmanın önemli bir kısmını teşkil etmiştir.

Süreyya Berfe'nin şiirlerini -600'den fazladır- tasnif etmek birkaç farklı açıdan zordur. Bu zorluklardan biri biçimsel kaygı taşımayan şairin tematik unsurları dizelere ve şiirin ruhuna yansıtırken düzenli bir yapılanmayı tercih etmemesidir. Bir diğer zorluk da Berfe'nin öncelediği temaların çokluğu ve birbirlerine bağımlı kalarak şiire yerleşmeleridir. Bütün bu zorluklar şairin hayatı ve insana dair hassasiyetleri hayat ve insan kadar bir arada düşünüp dizelere yansıtabilmesi; hayat ile şiiri sıfır noktasında birleştirmesi ile de açıklanabilir ki bu nedensellik Berfe'nin şiirini evrensel boyutlara da taşır.

Çalışmada öncelikle Süreyya Berfe'nin şiirleri, tematik açıdan incelenmiş ve tasnif edilmiştir. Toplumcu hassasiyet, ölüm, aşk, mübalede, çevreci hassasiyet, bunalım ve en önemlisi tabiat biçiminde öne çıkan temaların birbirini tamamlayacak biçimde kendilerine yer bulması, Berfe şiirini anlama yolunda önemli bir adım sayılacağından bu temaların kendileri kadar diğerleri ile olan bağıntılarından da bahsedildi.

Berfe şiirinin tali unsuru olarak görülebilecek yapısal unsurların değerlendirilmesinde şairin dış yapıyı öncelememesinin belirleyici olduğunu belirtmek gerekir. Şairin biçimsel unsurların incelenmesine dair anlamlı bir malzeme sunmayışı, bu unsurların literatüre göre ve metodolojik olarak çözümlenmesini zorunlu kılmıştır. Dolayısıyla Berfe şiirinde yer alan yinelemeler, sapmalar, alışılmamış

bağdaştırmalar vb. biçimsel unsurların tespiti şairinden çok yöntemin yardımıyla ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında öncelikle bilgi birikimi ve tecrübesiyle yol gösteren ve destek veren kıymetli hocam Prof. Dr. Ramazana KAPLAN'a, çalışmanın her aşamasını takip eden ve son derece değerli, analitik yorumlarıyla katkı sağlayan kıymetli dostlarım Yrd. Doç. Dr. Haluk ÖNER ve Yrd. Doç. Dr. Kürşat Şamil ŞAHİN'e, Doç. Dr. Gülsemin HAZER'e, Yrd. Doç. Dr. Ferhunde K. ÖNER'e ve tabi ki çalışmam boyunca fedakârlığını, hassasiyetini, anlayışını bir an olsun tereddüt etmeden gösteren sevgili eşime teşekkür ederim.

Dr. Macit BALIK, 2017